

Brüssel, 21.11.2018
COM(2018) 755 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

2017. aasta järelvalvearuanne struktuurireformi tugiprogrammi rakendamise kohta

{SWD(2018) 465 final}

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

2017. aasta järelevalvearuanne struktuurireformi tugiprogrammi rakendamise kohta

SISSEJUHATUS

Alates 2017. aastast on Euroopa Komisjon hallanud eriotstarbelist programmi, mille esialgne eelarve oli 142,8 miljonit eurot¹ (mida suurendati määruse (EL) 2017/825² muutmisega 222,8 miljoni euroni) ning mille eesmärk on toetada liikmesriike institutsiooniliste ja haldusreformide ning majanduskasvu soodustavate reformide kavandamisel ja elluviimisel; see on **struktuurireformi tugiprogramm**.

Struktuurireformid on olemuselt **keerukad protsessid**, mille kavandamiseks ja elluviimiseks on tarvis tervet väga spetsiifiliste teadmiste ja oskuste ahelat. Mõnes liikmesriigis pole suutlikkus struktuurireformide algamiseks ja elluviimiseks sageli piisav, et tulla toime haldus-, majandus- ja sotsiaalprobleemidega, mis selliste reformidega kaasnevad.

Seega on struktuurireformi tugiprogrammi eesmärk aidata liikmesriike **nende probleemide lahendamisel** ning **suurendada nende suutlikkust** valmistada ette ja viia ellu institutsioonilisi ja haldusreforme ning majanduskasvu soodustavaid reforme, aidates seeläbi kaasa institutsioonide, juhtimisprotsesside ja avaliku halduse tugevdamisele ning majandus- ja sotsiaalsektori tulemuste ja vastupanuvõime parandamisele. Eesmärk on edendada ühtekuuluvust, konkurentsivõimet, tootlikkust, jätkusuutlikku kasvu, töökohtade loomist ja investeerimist.

PROGRAMMI RAKENDAMINE 2017. AASTAL

2017. aastal viidi esimest korda struktuurireformi tugiprogrammi raames tegevusi ellu. Juba programmi esimeses voorus **ületas liikmesriikide nõudlus olemasolevat eelarvet märkimisväärselt**. 16 liikmesriiki esitasid 271 toetustaotlust, millega taotletav hinnanguline summa oli ligi neli korda suurem kui struktuurireformi tugiprogrammi 22,5 miljoni euro suurune 2017. aasta eelarve.

Et valida välja liikmesriikide taotlused, mille alusel 2017. aastal struktuurireformi tugiprogrammi raames rahalisi vahendeid eraldatakse, **hindas komisjon taotlusi struktuurireformi tugiprogrammi määruks kehtestatud põhimõtete ja kriteeriumide põhjal**. Selle tulemusel valiti rahastamiseks **159 taotlust 16 liikmesriigist**.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2017. aasta määrus (EL) 2017/825, millega luuakse struktuurireformi tugiprogramm ajavahemikuks 2017–2020 ning muudetakse määrusi (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 1305/2013 (struktuurireformi tugiprogrammi määrus).

² 6. detsembril 2017 tegi komisjon ettepaneku muuta struktuurireformi tugiprogrammi määrust, et suurendada programmi eelarvet 80 miljoni euro võrra ja et lisada toetus euroala liikmeks astumisele nende eesmärkidele, mille saavutamiseks programmi alusel toetust antakse. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1671, millega muudetakse määrust (EL) 2017/825, et suurendada struktuurireformi tugiprogrammi rahastamispaketti ja muuta selle üldeesmärki, jõustus 13. novembril 2018.

Valitud taotlused jagunesid peamiste poliitikavaldkondade kaupa järgmiselt:

- 29 % tööturu, hariduse, tervishoiu ja sotsiaalpoliitika valdkonnas;
- 28 % majanduskasvu ja ettevõtluskeskkonna valdkonnas;
- 18 % tuluhalduse ja avaliku sektori finantsjuhtimise valdkonnas;
- 16 % seoses finantsteenustega ja rahastamisvõimalustega ning
- 9 % seoses juhtimise ja avaliku haldusega.

Kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõttega peeti rahastamisel esmatähtsaks taotlusi, mis võimaldasid **kiiresti toetust anda ja reforme kiiresti kohapeal ellu viia**, ning taotlusi, mis hõlmasid **kindlaksmääratud eesmärgi ja silmapaistvaid prognoositavaid tulemusi kohapeal**.

Ligi 90 % taotlustest, mis 2017. aastal rahastamiseks välja valiti, on otseselt seotud **ELi strateegiliste prioriteetidega**.

Vastavalt konkreetsetele asjaoludele, mille korral taotlusi võib struktuurireformi tugiprogrammi määruse (artikli 7 lõike 3) kohaselt esitada, jagunesid valitud taotlused järgmiselt:

- 51 % valitud taotlustest oli seotud reformide elluviimisega, et reageerida Euroopa poolaasta protsessi raames esile toodud probleemidele (riigipõhised soovitused, riigiaruanded);
- 27 % valitud taotlustest oli seotud liidu strateegiliste prioriteetide rakendamisega (kapitaliturgude liit, energialiit ja kliima jne);
- 7 % valitud taotlustest oli seotud liidu õiguse rakendamisega ning
- 4 % valitud taotlustest oli seotud ELi makromajanduslike kohandamisprogrammide elluviimisega.

Kuigi käesoleva aruande eesmärk pole hinnata toetusmeetmete tegelikku mõju, võib öelda, et juba 14 kuud pärast rahastamiseks valitud toetusmeetmete rakendamisega alustamist oli programm **hakanud andma oodatud tulemusi** – olgu need strateegilise ja õigusnõustamise, uuringute, koolituste, seminaride, soovituste, tegevuskavade jne vormis.

31. oktoobriks 2018 oli 12 % reformide tugiprojektidest juba ellu viidud (lõpetatud), 82 % rakendamisega oli kohapeal alustatud ja 6 % puhul tegeleti ettevalmistamisega.

2017. aastal rakendatud toetusmeetmete eesmärgid on eelkõige:

- riiklike maksuametite toimimise parandamine (11 %);
- riiklike ja piiriüleste kapitaliturgude arengu edendamine (9 %);
- tervishoiusüsteemide juurdepääsetavuse, tõhususe ja vastupanuvõime parandamine (9 %);
- energiaraamistike reformimine, sealhulgas üleminek vähese CO₂-heitega majandusele, energiatõhususe ja taastuvenergia edendamine (6 %);
- haridus- ja koolituskavade tugevdamine (5 %) ning
- avaliku sektori tõhususe ja tulemuslikkuse parandamine (5 %).

PROGRAMMI EESMÄRKIDE SAAVUTAMISEL TEHTUD EDUSAMMUD

Programmi rakendamine kulgeb kavakohaselt ka selle üldeesmärgi saavutamise seisukohast³. Toetusmeetmeid rakendatakse nendes poliitikavaldkondades, kus institutsioonilised, haldus- ja/või struktuurireformid on kavandatud ja/või kus liikmesriigid peaksid reforme ellu viima, ka antud toetuse abil. Täpsemalt aitavad kõik struktuurireformi tugiprogrammi 2017. aasta voorus valitud toetusmeetmed rakendada **institutsioonilisi, haldus- ja struktuurireforme**, mida liikmesriigid viivad ellu **eri majandus- ja sotsiaalvaldkondades** ning millega **reageeritakse majandus- ja sotsiaalprobleemidele**.

Üldiselt on struktuurireformi tugiprogrammi rakendamise esimene aasta näidanud, et struktuurireformi tugiprogramm võib **aidata märkimisväärselt kaasa** liikmesriikide ametiasutuste jõupingutustele, et **tuvastada ja kõrvaldada teatavaid struktuurilisi puudujääke**, mis takistavad reformide kavandamist ja elluviimist. Näiteks on programm aidanud üle vaadata praegused õigusloomemenetlused, tuvastada puudujääke ja teha soovitusi parandusteks. Samuti on programm osutunud oluliseks vahendiks, mis aitab suurendada liikmesriikide suutlikkust teha kindlaks tõhusamad protsessid ja meetodikad (tervishoiusüsteemi tõhususe parandamine) ja/või liikuda tõhusama personalihalduse suunas (eri liikmesriikide kohtunike vaheline kogemuste vahetamine, et jagada taotleva riigiga oma riigisiseseid tavasid).

Struktuurireformi tugiprogrammi 2017. aasta voorus välja valitud meetmed on mõeldud Euroopa lisaväärtuse saavutamiseks, tagades selleks muu hulgas **vastastikuse täiendavuse ja koostoime** muude programmide ja poliitikavaldkondadega riigi, liidu ja rahvusvahelisel tasandil ning/või panustades nendega toetust saavate liikmesriikide ja komisjoni vahelise **vastastikuse usalduse ja koostöö edendamisse**. Peale selle on meetmete eesmärk võimaldada välja töötada ja võtta kasutusele lahendusi, mis on suunatud riigisiseste probleemide lahendamisele, aga millel on ühtlasi positiivne mõju **piiri- või liiduülestele probleemidele**. Näitena võib esile tõsta toetusmeetmeid, millega:

- tugevdatakse **piirkondlike kapitaliturgude** arengut ning hõlbustatakse piirkonnaülese pandikirjade raamistiku kasutuselevõtmist;
- toetatakse **tervishoiusüsteemide toimimise** hindamist paralleelselt kahes riigis, saades kasu vastastikusest õppimisest ja koostööst ELi tasandil ning tuginedes ühe liikmesriigi kogemustele, et aidata kavandada toetust teisele liikmesriigile;
- luuakse vastastikune usaldus, võimaldades **vahetada eksperte riigi ministeeriumi valitsemisalasse kuuluva energiaasutuse ja muu ametiasutuse vahel**, et aidata kaasa energiaostuvõimetuse paremale mõistmisele ja hindamisele ning selle vastu võitlemisele, või
- võimaldatakse mitmel riigil vahetada parimaid tavasid seoses **eri pensioniskeemide** kasutuselevõttuga.

Kuna komisjon suudab **häid tavasid tuvastada ja suunata** paremini kui ükski liikmesriik üksi, on liikmesriikide suhtes võetud toetusmeetmed paljudel juhtudel hõlmanud parimate tavade vahetamist liikmesriikide vahel või rahvusvaheliste organisatsioonidega või on neid meetmeid sellise parimate tavade vahetamisega täiendatud. See on loonud võimalusi **tõhususe suurendamiseks**, sest ühe liikmesriigi positiivseid tulemusi saab tihti teises liikmesriigis rakendada.

³ Mõned välised tegurid võivad toetusmeetmete tulemusi mõjutada ning olemas on oht, et kavandatud reforme ei viida lõpuks ellu. Seetõttu tuleb hinnata põhjuslikku seost programmi raames võetavate toetusmeetmete ja üldeesmärgi saavutamise vahel igal üksikjuhul eraldi, võttes arvesse mõju avaldavaid väliseid tegureid.

KOKKUVÕTE

Üldiselt on struktuurireformi tugiprogrammi rakendamise esimene aasta näidanud, et programm võib **aidata märkimisväärselt kaasa liikmesriikide ametiasutuste jätkuvatele jõupingutustele, et tuvastada ja kõrvaldada teatavaid struktuurilisi puudujääke** ja kitsaskohti reformide kavandamisel ja elluviimisel ning reformide tähtsusjärjekorda seadmisel. Samuti on programm osutunud praegu oluliseks vahendiks, mis aitab suurendada liikmesriikide suutlikkust teha kindlaks tõhusamad protsessid ja meetodikad ja/või liikuda tõhusama personalihalduse suunas.

Toetusmeetmete tulemused on seotud konkreetsete projektidega, aga **toetust saaval liikmesriigil on õigus otsustada** konkreetsete reformide elluviimiseks vajalike tõhusate järeelmeetmete võtmise üle.

Komisjon jälgib ka järgnevatel aastatel toetusmeetmete rakendamist ning institutsiooniliste ja haldusreformide ning majanduskasvu soodustavate reformide elluviimist (programmi eesmärgi saavutamist).